

CSERNUS SÁNDOR

A Párizsi Magyar Intézet

70 év után végre *Collegium Hungaricum*? A harmadik évezred magyar intézménye Párizsban

Ahhoz, hogy a címben feltett kérdésre választ tudjunk adni, célszerű röviden áttekinteni mindazt, amire e téren szilárdan építkezhetünk: hagyomány, célok, infrastruktúra, s talán egy méltán aktualizált huszas évek-béli, ám erősen a harmadik évezred felé forduló jövőkép. Ne lepődjünk meg azon sem, ha ennek eredményeképp előttünk áll egy tanulságos kis párizsi magyar történelem, amit csak részben írtunk mi, de amelynek további alakítását nem kellene kiengedni a kezünkől.

A helyi hagyomány szerint 1927-től számítják, hogy a magyar kultúrának Párizsban Magyar Intézet-funkciójú létesítménye van, ám ha követjük a megemlékezések eddigi hagyományait, 1999-ben ünnepelhetjük a Párizsi Magyar Intézet fennállásának 70-ik évfordulóját, ugyanis a korábbi (tíz évvel ezelőtti) megemlékezés, melyet a PMI szervezett, valójában a magyar—francia kulturális kapcsolatok hivatalos újrafelvételéhez, azaz 1929-es esztendőhöz kötődött.

A Trianon utáni évek nyilvánvalóan az ezeréves magyar – francia kapcsolatok politikai mélypontját jelentették, s ez alól valójában még az egyébként mély és kiterjedt kulturális kapcsolatok sem jelenthettek kivételt. Ez az állapot azonban mindinkább tarthatatlanná vált, amit a magyar kormány ismert fel előbb. A „*détente*” első jelei a huszas évek végén jelentkeztek, amikor is a hivatalos magyar művelődéspolitikai – a klebelsbergi külföldi kultúrpolitikai offenzíva részeként – Franciaországgal is keresni kezdte az együttműködést.

Erre az első igazán komoly lehetőséget Magyary Zoltánnak, a magyar kultuszminisztérium egyetemi osztálya vezetőjének az un. „Nagy Sorbonne” építésével (és az e keretbe illeszteni tervezett „Magyar Házzal”) összefüggő tárgyalásai (1927-28), majd pedig Bethlen István gróf, miniszterelnök 1929-es párizsi látogatása kínálta. A „*Cité Universitaire*”-ben tervezett Magyar Ház építésével kapcsolatos törekvéseket azonban végül nem koronázta siker, ám az első komoly tárgyalási periódusnak annyi eredménye mégiscsak lett, hogy Klebelsberg döntése alapján, Molnos Lipót vezetésével létrejött a „*Quartier Latin*”-ben (melynek egyetemén a XIII. század óta vannak

magyar diákok) egy Magyar – Francia Egyetemi Információs Iroda. Ezt az intézményt szokás ma a Párizsi Magyar Intézet előképének tekinteni, s annak ellenére, hogy a későbbiekhez képest teljesen más feltételek között dolgozott, más koncepcióval és más lehetőségek között működött, szerepe, a maga idejében, mégiscsak kulcsfontosságú volt.

A párizsi Intézet történetének természetesen vannak további, fordulatossá fejezetei, amelyeknek a részletezésére itt nem áll módunkban kitérni. Ami azonban számunkra e történetből továbbra is érdekes marad, az a kezdeti célok, a kezdeti törekvések fölidézése: Párizsban Magyar Intézetet a magyar kormány egy jelentős művelődéspolitikai offenzívába illeszkedve, az akkori *Collegium Hungaricum* rendszer részeként kívánt létrehozni, tehát elsősorban kutatási és oktatási funkciót szánt neki, s benne a kulturális elem csak áttételesebben, közvetettebben, mintegy másodlagosan jelentkezhett volna.

A másik fontos elem a hely maga: a magyar művelődési kormányzat ingadozott a *Latin negyed* és az új egyetemi városban (a mai Párizs déli részén) épülő magyar ösztöndíjas ház terve között. Mindkettőnek voltak előnyei és hátrányai. Végül a Bethlen – Poincaré megállapodás és a Magyar Parlament 1929 őszi döntése (mely megteremtette a vállalkozás anyagi alapjait) ez utóbbi megoldás mellett tette le voksát. Ha a gazdasági világválság nem viszi el az építkezésre szánt összeget, a Párizsi Magyar Intézet ma valószínűleg ugyanolyan "egyetemi ház" lenne, mint a többi, döntően egyetemi kollégium-szerű funkcióval, s a kultúrához feltehetően, hozzájuk hasonlóan, csak érintőlegesen lenne köze.

A helyzet azonban akkor a lehető legrosszabb változathoz vezetett: nem lett magyar tulajdonú, a magyar művelődés céljait szolgáló épület sem a *Nagy Sorbonne* egyetemi városában, sem a *Latin negyedben*... Azóta a politikai környezet számos alkalommal változott, a hatvanas évektől kezdődően fokozatosan javult, de igazi áttörést csak a 80-as évek vége, a 90-es évek eleje hozott a két ország viszonyában. Ráadásul 1956 őszén, amikor a magyar forradalom tanulságai megrendítő erővel hatottak világszerte (különösen pedig Franciaországban), s amikor a világ érdeklődése és szimpátiája Magyarország felé fordult, ebből a hivatalos magyar–francia politikai és kulturális kapcsolatok alakulására a hidegháborús helyzetben vajmi kevés haszon származhatott.

Ugyanakkor kétségtelenül nagy eredmény volt, hogy alapításától kezdve mégiscsak létezett, és a legnehezebb időkben is többé-kevésbé folyamatosan működött egy magyar kulturális centrum Párizsban. Tevékenysége döntően kulturális volt, de céljai között (a magyar állami szerepvállalás erősödésével egy időben, s különösen a hatvanas évektől

kezdődően) mind világosabban megfogalmazódott az „ország-kép alakításának” programja is. (A klebelsbergi hagyományokról és koncepcióról egy olyan korszakban, melyben a kormány képes volt eladni a bécsi *Collegium Hungaricum* épületét, természetesen szó sem eshetett.)

Mivel Magyarország nemzetközi kulturális kapcsolataiban a hetvenes és nyolcvanas évek fokozatos nyitást eredményeztek, s hazánk franciaországi hivatalos kapcsolatrendszere is jelentősen javult, a magyar művelődési kormányzat elérkezettnek látta az időt arra, hogy Franciaországban az infrastruktúra (s ezzel együtt a lehetőségek) terén minőségi előrelépést produkáljon.

Az 1980-as évek elején átütő változások következtek be: létrejött az új Sorbonne-on (Paris III—Sorbonne Nouvelle) az Egyetemközi Magyarságtudományi Központ („*Centre Interuniversitaire d’Études Hongroises*”, CIEH), melyet Jean-Pierre Chevènement (az akkori oktatási s a mai belügyminiszter) nyitott meg és adott át. (Az intézmény működését, francia és magyar munkatársait egyaránt a francia költségvetés finanszírozza: a PMI egy szerény, félállású könyvtárosi állást ad, a Hungarológiai Központ pedig hozzájárul a könyvtár folyamatos fejlesztéséhez.)

Ezzel szinte azonos időpontban Köpeczi Béla akkori művelődési miniszternek sikerült elérnie, hogy a magyar állam megvásárolja a Párizsi Magyar Intézet jelenlegi épületét (mely építésének, illetve átalakításának két nagy fázisára utalva az 1791-es és az 1923-as dátumokat viseli): a hatodik kerület egyik legszebb helyén található Intézet azóta magyar tulajdon és 1986 decemberétől funkcionálisan megtervezve és átalakítva igyekszik a reá szabott feladatokat ellátni. Ebből nyilvánvaló, hogy az akkori Magyarország – nem is sikertelenül – ugyancsak politikai, oktatáspolitikai és kultúrpolitikai offenzívára törekedett, s erre komolyan áldozni is hajlandó volt. Ebben az időszakban fokozatosan alakult ki, hogy a Magyar Intézet igazgatója egyben a nagykövetség diplomatája (többnyire kulturális tanácsosa), ami valójában mindkét területen megnövelte az igazgató felelősségét és lehetőségeit.

Kétségtelen, hogy az épület megvásárlásával és berendezésével a magyar művelődéspolitikai rendkívüli lehetőséghez jutott: Párizsban a Klebelsberg-féle, gazdasági válság rombolta terv óta ez volt az első (ezúttal megvalósult) látványos minőségi változás. Az Intézet célrendszere azonban teljesen más volt: szinte semmit nem vett át az eredeti klebelsbergi koncepcióból. A PMI mind komolyabb szerepet játszott a magyar-francia kapcsolatok fejlesztésében, s fokozatosan egy

színvonalas, nagy kultúrház lett, mely kapcsolatban állt ugyan az oktatással (magyar nyelvet tanított is), és igyekezett a franciaországi magyar lektorok munkáját koordinálni és ellenőrizni, de az oktatási—kutatási feladatokat döntő részben a francia infrastruktúrára építette fel (CIEH), ahol elsősorban a (magyar- és finnugor) nyelvészettel, s a magyar- illetve az összehasonlító irodalommal összefüggő kutatások bontakozhattak ki.

Az Intézet azóta kisebb (és nem igazán szerencsés) átalakításokkal, de valójában ugyanolyan keretek között dolgozik, az épületben komolyabb belső felújítási munkálatokra nem került sor. Sajnos, az 1994/95-ben meghirdetett “művelődéspolitikai koncepció”, mely számos helyen a magyar kulturális intézetek bezárásával fenyegetett, alaposan megviselte a PMI infrastruktúráját is. Több fontos státust elvontak (köztük a könyvtárosét), s az Intézet (a bevételek növelése érdekében) önkiszákmányoló gazdálkodásra kényszerült. Ennek ellenére természetesen az Intézet nem lett önellátó (nem is lehetett az), ám “ennek bizonyítására” fel kellett használnia végső tartalékait.

Mindennek eredményeképp az új művelődési kormányzat Párizsban 1998-ban olyan intézetet örökölt, ahol a kazán lerobbant, a szőnyegpadló szakadozott, a tapéta koszos és mállik, a tető beázik, az ablakokról lefordul a festék, a külső homlokzat tisztítására ötödik alkalommal szólítja fel az Intézetet a kerület, s a negyedik emeleti betonpárkány elkezdett hullani a koncertterem üvegtetejére, a tetőteraszt pedig felveri a gyom... Nagy eredmény viszont, hogy az Intézet megmaradt, s hogy – legalábbis az ez év tavaszi tapasztalatok alapján – a 90-es évek elejéhez hasonlóan ismét tömegek látogatják.

A külföldi magyar kulturális intézetek életében az 1998/99-es esztendő kétségtelen változásokat hozott: azoknak az intézményeknek, melyeket még nem is oly régen a tartós vegetálás réme fenyegetett, most mind szilárdabb alapokon, a további fejlesztés ütemezésén, mértékén és hogyanján kell gondolkodniuk. Elérkezett az idő arra is, hogy az eddigi párizsi kezdeményezéseket, igényeket, lehetőségeket és művelődéspolitikai célokat áttekintve, az eddigi értékeket megőrizve, a Párizsi Magyar Intézet a *Collegium Hungaricum*ok sorába lépjen.

Az értékmegőrzés elve természetesen azt is jelenti, hogy a kialakítandó PMI-CH az eddigi sikeres funkcióiból nem szorít vissza semmit, nem egyetemi kutatóhely és nem doktori iskola, tehát nem kívánja átvenni a francia fenntartású *Hungarológiai Központ* feladatait, s a *Magyar—Francia Társadalomtudományi Műhely* (“Atelier”) doktori programjának funkcióit sem. Sokkal inkább e partnerek tevékenységét

kiegészítve, velük együttműködve alakítaná ki szakmai programját. A párizsi *Collegium* létrehozása tehát mindenekelőtt funkcióbővítést és nem tevékenységi területeket elhagyó alapvető irányváltást jelentene.

Ahhoz, hogy ez így is történjék, elengedhetetlen az infrastruktúra fejlesztése. Történetünkhöz itt kapcsolódik egy másik párizsi magyar állami tulajdon, a párizsi *Magyar Ház* sorsa. A Magyar Ház – „*magyar menház*” létesítésére először még az 1846-ban alapított Párizsi Kölcsonösen Segélyző Magyar Egylet vezetősége gondolt, a gyűjtést pedig az egylet legnevesebb elnöke, Zichy Mihály indította el 1877-ben. Az e célra szánt pénzt azonban elsöpörte a háború és az infláció. A Magyar Ház megépítéséhez végül a magyar állam teremtette meg a feltételeket, melynek jelentős pénzügyi áldozatvállalásával (valójában a magyar belügyminiszter a tárca kivándorlási alapjából biztosította a vállalkozás fedezetét) 1928/29-ben zajlott le az építkezés. A Ház hosszú ideig helyet adott a különböző párizsi magyar szervezeteknek, „menházként”, azaz egyfajta szociális és kulturális bázisként, szálláshelyként szolgált, és lehetővé tette különböző magyar kulturális programok, összejövetelek, megemlékezések szervezését. A Magyar Ház nagyterme egy hatalmas márványtáblát őriz, rajta a francia ellenállásban részt vett magyarok névsora: a Magyar Ház tehát a magyar-francia kapcsolatok egyik becses párizsi emlékhelye is.

Az épületben (szimbolikus bérleti díjért) hosszabb ideig (1998-ig) egy orvos csoport működött, mely a kedvezmények fejében vállalta a betegségbiztosítás nélküli magyarok egészségügyi gondozását is; – tehát valójában bázisként és “menedékhelyként” is szolgált a különböző okokból Párizsba érkező, kevésbé jómódú helyi vagy az átutazóban lévő, anyagiakban nem dúskáló magyarok számára. Noha mind ez idáig a “populárisabb” Magyar Ház és az elitképzést célzó klebelsbergi *Collegium Hungaricum*-koncepció szervezetileg nem kapcsolódott össze, a gyakorlat, a hétköznapok azt eredményezték, hogy a Magyar Házban (amíg az egyre romló feltételek lehetővé tették) laktak vékonypénzű magyar egyetemi hallgatók és kutatók, könyvtára elemi szinten kiszolgáltatta a körülötte mozgó olvasmány- és információ-igényét, s rendre szervezett kulturális rendezvényeket is.

Mivel az épület egyre rosszabb állapotba került, fölvetődött felújításának kérdése, amit senki nem kívánt magára vállalni, mindaddig, amíg világosan meg nem fogalmazódik, hogy mi lesz az épülettel a felújítás után. Egy darabig (a kilencvenes évek elején) az a szerencsétlen ötlet is lábra kapott, hogy el kell adni. Az épületet valószínűleg az mentette meg, hogy az elképzelés igen nagy (és negatív) sajtóvisszhangot

kapott, amivel egy időben Méray Tibor színre lépett azzal a javaslattal (melyet azóta gyakran megismételt), hogy a Magyar Házban legyen a régóta óhajtott és tervezett *Collegium Hungaricum*. Elképzelése Franciaországban és Magyarországon egyaránt széleskörű támogatásra talált, s egyike lett azon kevés nagy horderejű ötletek, amelyekről a különböző irányzatok között művelődéspolitikai konszenzus alakult ki.

A jelenleg külügyi kezelésben lévő állami tulajdonú épület felújítása 1999 tavaszán befejeződött. Kormányzati döntésre vár, hogy a Párizsi Magyar Intézet és a Magyar Ház lehetőségeinek együttes hasznosításával megvalósulhatnak-e végre több generáció makacs, egy nagy párizsi magyar komplex művelődési bázis létrehozására irányuló elképzelései, melyek évtizedeken át, fokozatosan kristályosodtak ki és a következő évezred terveinek megvalósulását hivatottak elősegíteni.

A mai elképzeléseink szerint tehát a PMI-CH olyan, széles értelemben vett párizsi magyar művelődési (kulturális, tudományos és oktatási) intézmény lenne, mely két magyar tulajdonban lévő épületben, de egységes koncepció és irányítás alatt működne. Része lenne a művelődési kormányzat társadalomtudományi területekre koncentráló, s a komplex magyar külkapcsolatok szempontjából különösen jelentős szerepet játszó országok fővárosait a művelődési kapcsolatok területén összekötő *Collegium Hungaricum* hálózatnak, és szervesen illeszkedne a magyar és francia struktúrába egyaránt.

A PMI-CH tehát egy olyan, hagyományokra építő, de modern, a harmadik évezred kihívásait szem előtt tartó, tekintélyes párizsi magyar művelődési intézmény lenne, mely egyetlen már meglévő hasonló franciaországi intézmény funkcióját sem kívánja átvenni, hanem velük szoros kapcsolatban, s szakmailag komplementer módon tevékenykedne. Mindez természetesen azt jelenti, hogy a párizsi CH működésében, a helyi sajátosságok és hagyományok miatt, a többi CH-hoz viszonyítva, szükségszerűen lesznek bizonyos eltérések, melyek azonban a hatékonyságot és az intézménynek a franciaországi struktúrákba való jobb beilleszkedését célozzák.

Aligha kétséges, hogy ennek az intézménynek hozzá kell járulnia a Magyarország- illetve a magyarság-kép alakításához, különösen pedig ahhoz, hogy Magyarország a művészetek, a tudományok és az oktatás területén még jobban szervesüljön a harmadik évezred első évtizedében számára döntő fázisába érő európai integrációs folyamatba (pl. hogy az európai művelődés különböző területeinek fejlődését egységben bemutató, mind nagyobb számban megjelenő művekben elfoglalja a neki járó helyet), ugyanakkor viszont, az integrációs folyamat várható

felgyorsulásával egy időben, a széles értelemben vett egyetemes magyar kulturális identitás sajátos értékeinek, eredetiségének a képviselőjét, bemutatását, terjesztését (s ezáltal védelmét) is fel kellene vállalnia.

A PMI-CH működésének tervezésekor az otthoni szakmai és művelődéspolitikai háttér elvárásai mellett – szervezetileg és tartalmilag egyaránt – tekintettel kell lennie a párizsi illetve a franciaországi magyar-francia felsőoktatási és kutatási szakmai kapcsolatrendszerre: eszerint tehát célszerű kötődnie a francia fenntartású *Egyetemközi Magyarságtudományi Központ*hoz (Paris III – CIEH), figyelembe kell vennie, hogy a CIEH kutatási és oktatási prioritásai között mindenekelőtt a finnugor nyelvészet, a lexikológia és az összehasonlító irodalom áll. (Mivel a CIEH profiljai között újabban megjelent a közgazdaságtudomány, a Központot ezen a területen is a szakmai partnerek közé kell sorolni.)

Ugyanakkor viszont a Paris III. Egyetemen nincs történelemoktatás (következésképp kutatás is legfeljebb csak érintőlegesen), ami azt jelenti, hogy a magyar vonatkozású kutatások egyéb területei e rendszeren kívül kerülnek, s más intézményekben jelennek meg (gyakran igen színvonalas magyar-francia tudományos együttműködés formájában). Ezt a helyzetet a PMI-CH kialakításánál figyelembe kell vennünk, s miközben a művelődéstörténet klasszikus területeire koncentrálnunk, a létező programok tekintetében szoros együttműködésre törekszünk, és folyamatos szakmai kooperációval számolunk. A társadalomtudományok kutatása és a művészetek terén Franciaország kétségtelenül igen befolyásos nagyhatalom maradt. A leendő *Collegium Hungaricum* tevékenységében ezekkel a körülményekkel számolnunk kell.

A PMI-CH által kiemelten támogatott kutatási programok között természetesen fontos szerepet kell hogy kapjon a hungaricák gyűjtése, a levéltári kutatások végzése és a kutatási eredmények publikálása. A franciaországi levéltárakban még mindig sok olyan anyag lappanghat (legalábbis az újabb kutatások és francia forráskiadványok ezt támasztják alá), mely Magyarország illetve a közép-európai régió történeti fejlődésének tanulmányozása szempontjából lényeges lehet.

Ugyanakkor a párizsi CH nem zárkozhat el kizárólagosan magyarságtudományi területekre: adottságaival, helyi hagyományaival s a helyi igények kielégítésével lehetővé és intézményessé teheti azt, hogy magyar kutatók párizsi (illetve franciaországi) francia vagy nemzetközi (esetleg interdiszciplináris) kutatócsoportok munkájában, egy adott tudományág legfontosabb területeinek föltárásában is folyamatosan részt vegyenek, s a közös kutatómunka következtében a magyar kutatók

eredményei a közös publikációkban is megjelenve, a lehető legszélesebb körben érvényesüljenek és szervesüljenek.

Eszerint tehát a PMI-CH a társadalomtudományok, a művészeti oktatás és alkotás terén elitképző és formáló intézmény lenne, mely fogadni tudna a szakterületükön már jelentős tekintéllyel rendelkező személyiségeket, kutatókat és művészeket egyaránt. Mindez azt jelenti tehát, hogy lehetőségeit nem arra a területre koncentrálna, amelyen a *graduális* szinten döntően tömegképzést folytató francia egyetemek oktatnak, hanem posztgraduális (doktori) tanulmányok elősegítését, a már maguknak a szakmában nevet szerzett kutatók további kutatómunkáját s a művészeti oktatás és alkotás folyamatát hivatott még jobb feltételek között biztosítani.

Köztudott, hogy a franciaországi egyetemi *campus*okban döntően tömeges képzés folyik, s ráadásul gyakran a hazainál rosszabb feltételek között: a CH viszont az elitképzést célozná meg, ahhoz biztosítana az átlagosnál jobb feltételeket, s tenné lehetővé a különböző alapítványi, magyar állami, francia állami vagy egyéb ösztöndíjasok még hatékonyabb fogadását. Részt vállalhatna, a maga eszközeivel, a CH-ösztöndíjasok önképzési illetve továbbképzési lehetőségeinek biztosításában (pl. nyelvi képzés és továbbképzés), s el kellene helyezkednie a franciaországi kutatási és képzési struktúrákban.

Célszerű lenne ennek érdekében szakmai partnerkapcsolatokat kialakítani a megfelelő hazai és franciaországi intézményekkel (mint pl. az MTA intézetei és kutatócsoportjai, az Eötvös Kollégium, a Collegium Budapest, a Nemzetközi Hungarológiai Központ, az ELTE Egyetemközi Francia Tanulmányok Központja, az Atelier, egyes tematikailag kapcsolódó doktori programok, Európai Tanulmányi Központok, a Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság, a Magyar-Francia Történész Vegyesbizottság, az Írószövetség stb.) és a francia tudományos műhelyekkel (mint pl. a Maisons des Sciences Humaines, a CNRS különböző, gyakran magyar partnerekkel már régóta kapcsolatban lévő csoportjai, illetve a Párizsban és vidéken lévő franciaországi magyar oktatóhelyek.)

A párizsi *Collegiumnak* természetesen, a hálózatra vonatkozó egységes szabályok értelmében részt kell majd vennie az ösztöndíjas programok megvalósításában, de lennének feladatai speciális ösztöndíjak szervezésében illetve biztosításában, tudományos konferenciák szervezésében és lebonyolításában, s természetesen rendelkeznie kell egy megfelelő színvonalú francia nyelvű szakmai periodikával (melynek

profilját a felvetődő igények szerint, s ugyancsak a már létező *Cahiers d'Études Hongroises*-zal egyeztetve célszerű kialakítani.)

Az új intézménynek tudományos információs bázisnak is kellene lennie mindazon területeken, amelyeket egyébiránt kutat, de ezen túlmenően, könyvtárának képesnek kell lennie arra, hogy a magyar tudományos élet egész spektrumára vonatkozóan adatokat szolgáltatson, orientáljon, színvonalas tájékoztatást és hozzáférhetőséget biztosítson. Ezt a szerepet csakis a könyvtár és információs központ megfelelő műszerezettsége és megfelelő képzettségű könyvtáros-informatikus alkalmazása mellett tudja betölteni. (E feltételek megteremtésére már 1999 augusztusától történnek lépések.)

A párizsi *Collegium Hungaricum*nak, a tudományos háttér biztosítása és a szakmai tekintély megteremtése érdekében is, legkésőbb az Intézmény megalakulásával egy időben, Tudományos Tanácsot célszerű alakítania, melyben a szakmai partnerintézmények képviselői és a *Collegium* programjában megjelenő szakmai és művészeti területek legkiválóbb szakemberei vehetnének részt.

E program megvalósításához a jelenlegi Párizsi Magyar Intézetben (92, rue Bonaparte) és a *Collegium Hungaricum* leendő épületében, a Magyar Házban (9, sq. de Vergennes) jelentős infrastrukturális fejlesztések szükségesek. A külügyminisztérium döntése, hogy a párizsi magyar nagykövetség épületének teljes felújítása idejére (kb. egy év) a nagykövetség munkatársai a Magyar Házba költözzenek, megmentette az épületet az enyészettől, s megteremtette a további – reményeink szerint *Collegium Hungaricum*-kénti – hasznosításának a feltételeit. Komolyabb egyszeri befektetést az épület berendezése és a könyvtár tudományos anyagának a jelenlegi PMI-épületből való átköltöztetése, s az ottani könyvtár kialakítása jelentene. A PMI épületének felújítása 1999 nyarán megkezdődik. A második ütemre 2000 nyarán kerül majd sor, a Magyar Ház (vagyis a CH) épületének átvételével párhuzamosan, aminek eredményeképp megújulna a koncertterem a vele azonos szinten lévő jelenlegi könyvtárhelyiség pedig eredeti funkciójához térhetne vissza és ismét kiállítóterem lenne.

Ezek az elképzelések már megfogalmazódtak a PMI jelenlegi igazgatójának pályázatában, aki kinevezésével egyben arra is (azóta egyértelműen megerősített) megbízatást kapott Hámori Józseftől, a nemzeti kulturális örökség miniszterétől, hogy a PMI-CH részletes fejlesztési koncepcióját ebben a szellemben dolgozza ki (ami megtörtént), s ami még biztatóbb, hogy a bécsi *Collegium Hungaricum* megnyitásakor

elhangozott miniszterelnöki beszéd egyértelműen utalt arra, hogy a következő *Collegiumot* a kormány Párizsban öhajtja megnyitni.

Eszerint tehát Nemzetközi Kulturális Örökség Minisztériumának az elképzelése az, hogy a párizsi *Collegium Hungaricum* bázisa a jelenlegi Párizsi Magyar Intézet profiljának továbbfejlesztésével, egységes irányítás mellett a Magyar Házban épüljön ki. Ezáltal a két, húszas évek végén indult, sokáig párhuzamosan működő, a magyarság számára egyként becses, de egymással ritkán kommunikáló értékrend, tevékenységi kör és elképzelés az ezredfordulóra egymásba kapcsolódna és a művelődési kapcsolatok terén eddig elképzelt valamennyi célt képes lenne megvalósítani. Mindkét épületben (az eddigi funkciókat megőrizve) jelentősen gazdagodhatna a már kialakított és befogadott tevékenységi kör, a magyar művelődésnek pedig olyan, múltat is tanulmányozó ám egyértelműen jövő-orientált bázis-együttese jönne létre, mely valóban méltó lehet az ezeréves magyar-francia kulturális kapcsolatokhoz. Az első próba ideje egyre közeleg: a harmadik évezred első franciaországi kulturális évadja a 2001-es magyar év lesz. E nagyszabású vállalkozás szervezésének letéteményese és egyik programcentrumba a reményeink szerint már a 2000 őszen avatható régi-új, de mindenesetre szervezetében, infrastruktúrájában és szellemében alaposan megújult és felújított *Párizsi Magyar Intézet – Collegium Hungaricum* lenne. Ehhez azonban természetesen kell az a kormányzati döntés, mely lehetővé teszi hogy a címből mielőbb eltűnhessék a kérdőjel.